

SOCIJALNO-ZAŠTITNE INTERVENCIJE PREMA MALODOBNIM DELINKVENTIMA I NJIHOVE OBITELJSKE PRILIKE NA PRIMJERU KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE¹

VLADIMIRA ŽAKMAN - BAN • DEJANA TASIĆ • MAJA VUČINIČ-KNEŽEVIĆ

primljeno: srpanj '97.
prihvaćeno: prosinac '97.

Izvorni znanstveni članak
UDK: 376.5

Ovaj rad se bavi utvrđivanjem povezanosti između odgojne situacije, odnosno bavljenja odgojem malodobnika i socijalne patologije članova obitelji malodobnih počinitelja kaznenih djela u jednoj regiji Republike Hrvatske (Koprivničko-križevačka županija), te vrste i intenziteta socijalnozaštitnih intervencija poduzetih prema njima. Istraživanje je provedeno na uzorku od 296 ispitanika oba spola kojima je u razdoblju između 1. siječnja 1988. i 31. svibnja 1995. godine izrečena neka kaznena sankcija ili je kazneni postupak obustavljen, ali samo iz razloga svrsishodnosti. Prikupljeni podaci obrađeni su na manifestnoj i latentnoj razini. Za obradu informacija na potonjoj razini primjenjena je diskriminativna analiza razlika između kriterijskom varijablom zadanih skupina ispitanika (tko se pretežito bavi odgojem malodobnika). Dobiveni rezultati upućuju da u ovoj regiji Republike Hrvatske do socijalnozaštitnih intervencija dolazi uglavnom onda kada u obitelji malodobnika postoje naročito ekscesne nepovoljne okolnosti i njihovo zapuštanje, odnosno napuštanje, te kriminalna aktivnost ispitanika. Navedeno govori u prilog zaključku o potrebi sveobuhvatnijega i organiziranijega preventivnog djelovanja, prije svega, predškolskih ustanova i škole, a tek tada službi socijalne zaštite.

ključne riječi: malodobni delinkventi, socijalnozaštitne intervencije, odgojna situacija, socijalnopatološki oblici ponašanja u obitelji

UVOD

Postoji dovoljno empirijskih studija koje opravdavaju viđenje delinkventnog ponašanja kao interakcije okolinskih i osobnih činitelja. Prema Atwoolu (1973), najznačajnije okolnosti u nastajanju delinkventnog ponašanja su svojevrsna agresija kao odgovor na pripadanje određenom socijalnom okruženju. To ne znači da ponašanje nužno uključuje agresivne elemente, već da malodobnik odrasta u okruženju koje je za razvoj njegovog ego-identiteta i socijalne integracije, u najmanju ruku, nepovoljno. Takvo okruženje kod malodobnika recipročno pospješuje stvaranje osjećaja neprijateljstva prema drugima, čak i u slučaju kada njegovo ponašanje na prvi pogled ostavlja dojam konformizma i "podložnosti". Primjerice,

dokazano je da je češće tjelesno kažnjavanje statistički značajno povezano s nedostatnom razinom zanimanja malodobnika za tumačenje poruka iz socijalnog okruženja i povećavanjem spremnosti za agresivno reagiranje na pretpostavljene probleme u međuljudskim odnosima (Farrington, 1994). Dodge, Bates i Pettit (1990) su, prema

¹ Ovaj je rad dio globalnog projekta "Utjecaj društvenih i gospodarskih čimbenika na strukturu i razvoj kriminaliteta u Hrvatskoj" čiju je izradu Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske povjerilo Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta i Visokoj policijskoj školi MUP-a RH. Voditelj projekta je prof. dr.sc. Mladen Singer.

Dr. sc. Vladimira Žakman-Ban docent je na Odsjeku za poremećaje u ponašanju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Dr. sc. Dejana Tasić znanstveni je novak Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta. Maja Vučinić-Knežević djelatnica je Centra za odgoj djece i mladih, Karlovac.